

Kristijonas Donelaitis 1714-1780

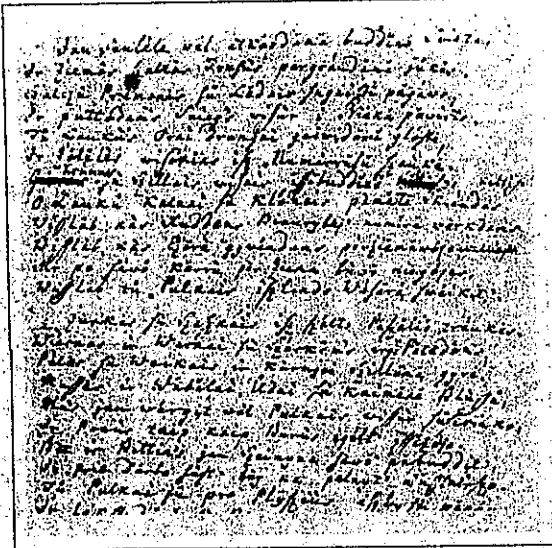
Gimė 1714 m. sausio 1 d. daugiavaikėje šeimoje Lazdynėliuose netoli Gumbinės, Prūsijoje. Tėvai buvo laisvi valstiečiai ir buvo atleisti nuo baudžiavos. Todėl ir K. Donelaičiui neteko patirti baudžiavos siaubų, nors ir gyveno gana skurdžiai. Kai Kristijonui buvo tik 6m. mirė jo tėvas, palikęs motiną su 7 vaikais. Nuo 1732 m. mokėsi Karaliaučiaus keturklasėje katedros mokykloje ir gyveno beturčių bendrabutyje. Už gautą nakvynę ir išlaikymą privalėjo giedoti bažnyčios chore, laidoti numirėlius ir atlikti įvairius buitines darbus.

1736 m. Kristijonas įstojo į Karaliaučiaus universitetą, Teologijos fakultetą. Studijavo prancūzų, lotynų, graikų, hebrajų kalbas. 1740 m. baigė universitetą ir buvo paskirtas į Stalupėnus mokytojo padėjėju, vėliau tapo Stalupėnų mokyklos rektoriumi.

K. Donelaitis laisvalaikiu rašė eiles lietuvių ir vokiečių kalbomis, komponavo muziką. Literatūrinį darbą K. Donelaitis pradėjo apie 1740-1743 m. Išlikusios šešios pasakėčios – tai pirmieji originalūs šio žanro kūriniai lietuvių literatūroje. Pagrindinis jo kūrinys - poema „Metai“, vaizduojanti Rytų Prūsijos lietuvių valstiečių gyvenimą.

1743 m. pakviestas pastoriauti į Tolminkiemį. Ten gyveno 37 m., iki pat mirties. 1744 m. vedė Stalupėnų mokyklos vedėjo našlę Oną Reginą Olfant. Vaikų nesusilaukė, o pats rašytojas guodėsi, kad su mažu atlyginimu būtų sunkiai įmanoma užauginti vaikus. Mirė 1780 m. vasario 18 d. nuo jėgų išsekimo. Palaidotas Tolminkiemyje.

Kristijonas Donelaitis 1714-1780

Kodėl sunku skaityti "Metus"?

Kristijono Donelaičio "Metai" – neįprastas kūrinys šiandieninio skaitytojo akiai; neturi jis aiškios pradžios ir aiškios pabaigos. Šiame kūrinyje nėra pagrindinio įvykio – kulminacijos, vieningo siužeto, sunki jo kalba, daug archaizmų (senovinių, nevarojamų žodžių ar posakių).

Apie ką K. Donelaičio "Metai"?

Poema yra apie keturis metų laikus. Joje pasakojama, kaip gyvena Vyžlaukio valsčiaus lietuviai būrai, ponai, prievaizdai. Rašoma apie būrų darbus ir papročius kiekvienu metų laiku, kaip jie vargsta ir ilsisi, kenčia ar linksmiasi, dirba ar tinginijauja, vaišinasi, ginčijasi. Kalbama apie būrų santykius su ponais ir kitataučiais. Iš poemos sužinome, apie ką žmonės galvoja, kaip samprotauja, kuo jie vilki, kokiose trobose gyvena, kokius darbo įrankius naudoja, ką valgo ir geria. Taigi, Donelaitis aprašo 18 a. Mažosios Lietuvos būrų buitį ir jų pasaulėžiūrą.

Kuo "Metai" buvo originalūs?

Poetas su didele meile ir pagarba kalbėjo apie valstiečius, patekusius į vokiečių feodalų jungą.

1. Vienas pirmųjų Rytų Europoje iškėlė iš Ruso skolintą **prigimtinio žmonių lygiateisiškumo idėją**, kuri visuotinai suskambėjo tik Prancūzijos revoliucijos metu (1789-1794).

2. Sodriai, **realistiškai pavaizdavo savo amžiaus buitį ir papročius**, sukurdamas gyvą 18 a. gyvenimo enciklopediją.

Nacionalinė ir tarptautinė poemos reikšmė

1. Tai pirmasis didesnės apimties grožinės literatūros kūrinys lietuvių kalba, reikšmingas ir Europos literatūros istorijoje.
2. Pirmasis poemos leidimas pasirodė tik 1818 m, praėjus 38 m. nuo poeto mirties. Leidimą parengė lietuvių literatas ir folkloristas, Karaliaučiaus universiteto profesorius Liudvikas Rėza. Jis ir sugalvojo poemos dalims pavadinimus.
3. Lietuvoje poema buvo išleista tik 1914 m.
4. Poema įrašyta į Europos literatūros geriausių kūrinių (šedevrų) sąrašą, kurį sudarė 1977 m. tarptautinė Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (UNESCO).
5. Poema išversta į beveik 20 užsienio kalbų (vokiečių, anglų, švedų, čekų, vengrų, latvių, rusų, baltarusių, lenkų, gruzinų, ukrainiečių, armėnų ir kt.)

Kristijonas Donelaitis 1714-1780

METAI

*Jau saulelė vėl atkoptama budino svieta,
Ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama juokės.
Šalčių pramonės su ledais sugaišti pagavo.
Ir putodams sniegs visur į nieką pavirto.
„Pavasario linksmybės“*

*Sveiks, svieteli margs! šventes pavasario šventęs;
Sveiks ir tu, žmogau! sulaukęs vasarą mielą;
Sveiks kvietkelėmis pasidžiaugęs sveiks prisiuostęs..
„Vasaros darbai“*

*Ratas ant ašies braškėdams sukasi sunkiai
Irgi žemes bjaurias išplėšdams teškina šmotais.
Vei laukų sklypai visur skendėdami maudos.
O lytus žmonėms teškėdams nugarą skalbia.
„Rudenio gerybės“*

*Jus žiemos smarkums į šaltą girią nubaidė.
O mus jis besipurtindams į stubą suvarė
Ir pasišildyt nusiuntė pas kakalį mielą.
„Žiemos rūpesčiai“*

